

НАУМЧУК Володимир¹, ЛАДИКА Петро²

¹завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

² завідувач кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

«Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін» – під таким гаслом розпочато третю фазу розбудови Нової української школи – довготермінової реформи, яка здійснюється в Україні з 2016 року. На основі рекомендацій Парламенту Європи та Ради Європейського Союзу щодо формування базових компетенцій освіти упродовж життя розроблено і затверджено нові державні стандарти початкової та базової середньої освіти. З 2019 року по всій країні зміст початкової освіти забезпечується модельними навчальними програмами, а з поточного навчального року за оновленими нормативними документами реалізується вже перший (адаптаційний) цикл базової середньої освіти.

Докорінні зміни передбачають перетворення української школи на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності нашої держави, формування всебічно розвинених, відповідальних громадян, патріотів України, здатних до ризику, інновацій та творчості. Проведення реформ спрямоване також на усунення низки недоліків, що мають місце у кадровому забезпеченні закладів загальної середньої освіти, а саме: використання вчителями переважно застарілих дидактичних засобів; факт деморалізації педагогів низьким соціальним статусом та рівнем оплати праці; відсутність у вчителів належної мотивації до особистісного та професійного зростання [1].

Реформування вітчизняної шкільної освіти характеризується поступовим переходом від репродуктивної до креативної педагогіки та педагогіки партнерства, цілі якої пов'язуються зі

зміною, насамперед, якості особистості. Нова освітня парадигма обумовлює зростання ролі педагога і, зокрема, учителя фізичної культури, від якого значною мірою залежить фізичне і духовне становлення наступних поколінь. Альтернативою уявлення про вчителя фізичної культури як фахівця з формування рухових умінь та розвитку фізичних якостей виступає нове бачення – особистості з розвивальними соціокультурними й гуманними настановами, яка спроможна забезпечити перетворення процесу фізичного виховання у самовиховання та самоосвіту і готує молоде покоління до успішної самореалізації в житті [2].

Суттєвих перетворень зазнає процес і зміст професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти, що обумовлені потребами суспільства, рівнем розвитку педагогічної науки, особливостями професійної діяльності вчителя у сучасних реаліях. При цьому освітня діяльність та фахова підготовка майбутніх педагогів вимагає чітких і зрозумілих орієнтирів, які повинні не тільки відповідати нагальним потребам школи, але й випереджати їх. Адже необхідно передбачати результати підготовки майбутніх учителів фізичної культури як компетентних, професійно готових до праці не через чотири-шість років, після завершення вищого навчального закладу, а мінімум на 15–20 років уперед, враховуючи розвиток суспільства та педагогічної професії [3].

Важливим орієнтиром у процесі багаторічної підготовки майбутніх педагогів виступає Стандарт вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта. Цей документ включає «сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності» [4]. Оскільки Стандарти є основою оцінки якості вищої освіти та професійної підготовки майбутніх учителів, у тому числі, й за предметною спеціальністю 014.11 Фізична культура, цілком природно очікується, що вони мають бути достатньо досконалими і відповідати сучасним та потенційним викликам.

Запропонований для обговорення Проект Стандарту вищої освіти України з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначає систему вимог до якості вищої освіти і результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти, а також результатів навчання за вказаною спеціальністю [5]. Разом з тим, удосконаленню змісту Проекту сприятиме належне

збалансування його окремих положень, як у середині, так і ззовні, з іншими нормативними документами, насамперед, з Проектом Стандарту вищої освіти України з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) для другого (магістерського) рівня вищої освіти, Професійним стандартом «Вчитель початкових класів ЗЗСО», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», Концепцією «Нової української школи». Для цього пропонуємо:

- у третьому розділі Проекту усунути невідповідність професійної кваліфікації «викладач закладу фахової передвищої освіти» опису предметної області, у якому об'єктом вивчення є «освітній процес у закладах середньої освіти (за предметною спеціальністю)»;

- привести терміни, якими оперують у Проекті, до єдиної основи. Зокрема, у програмних результатах навчання для предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) разом зі словосполученням «в галузі фізичної культури» (ПРН 2) в одному значенні використовується і такий термін, як «в галузі фізичного виховання та спорту» (ПРН 4), хоча очевидно, що вони мають різне смислове наповнення. Теж саме стосується й співвідношення словосполучень «базові і нові види фізкультурної діяльності» (ПК 6) та «базові види рухової активності» (ПРН 3), «різні види рухової активності» (ПРН 5);

- зі змісту Проекту вилучити суб'єкти освітнього процесу, які за віковими та іншими характеристиками не відповідають предметній області: «діти дошкільного віку» (ПК 7, ПРН 10), «представники різних груп населення» (ПРН 7), а також заклади, у яких не передбачено працевлаштування випускників: «закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації» (ПК 7, ПРН 6, ПРН 10);

- замінити у ПРН 5 словосполучення «професії фахівця з фізичного виховання та спорту» на «професії вчителя фізичної культури», яке відповідає спеціальності 014 Середня освіта;

- відповідно до предметної спеціальності 014.11 Фізична культура здійснити перегляд тези у ПРН 8 «Володіє руховими уміннями і навичками в обраному виді спорту на рівні кваліфікованого спортсмена» та змісту ПРН 9 «Вміє розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять в сфері дитячо-юнацького спорту та зі спортсменами масових розрядів»;

- включити до переліку фахових компетентностей і програмних результатів навчання здатність забезпечувати функціонування інклюзивного освітнього середовища.

Удосконалення Проекту Стандарту вищої освіти України з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та реалізація у подальшому системи вимог до якості вищої освіти і професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури уможливають становлення творчих й відповідальних фахівців, які невпинно працюють над собою, здатних сягнути нових педагогічних вершин. Таким чином Нова українська школа поповнюватиметься особистостями-лідерами, які люблять дітей, свій предмет, цікаво та професійно його викладають і спроможні вести до успіху.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. <http://surl.li/hoha>

2. Naumchuk V. Model of Professional Training of Future Teachers of Physical Culture in The Process of Self-Working in Sports Games, *International Journal of Applied Exercise Physiology*, Vol. 8, No 3.1, pp. 35-41, 2019. Doi: 10.26655/IJAEP.2019.10.1

3. Naumchuk V., Sydoruk A., Makovetska N., Formation of Readiness of Future Teachers of Physical Education for Animation Activity in Secondary Schools of Ukraine, *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, Vol. 8, No. 6, pp. 403 - 412, 2020. DOI: 10.13189/saj.2020.080612.

4. Закон України «Про вищу освіту». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

5. Проект стандарту вищої освіти України зі спеціальності 014 «Середня освіта» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-pershomu-bakalavrskomu-rivni-vishoyi-osviti>